

องค์ความรู้ ภูมิปัญญา เรื่อง ประเพณีลานสาวกอด อำเภอ แม่สรวย จังหวัดเชียงราย

รายละเอียด

หากกล่าวถึงประเพณีของชนเผ่าต่างๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทยดูเหมือนว่าประเพณี"ลานสาวกอด" จะเป็นอีกหนึ่งประเพณีที่เป็นที่รู้จักหรือคุ้นหูมากกว่าอย่างอื่น ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะเคยเกิดกรณีพิพาทเมื่อหลายสิบปี หลังจากมีการนำเอาคำว่า "ลานสาวกอด" ไปตีความแต่งเพลงโดยศิลปินชื่อดังหลายคน จนทำให้ชาวอาข่าไม่พอใจ เพราะทำให้คนทั่วไปเข้าใจผิดจนทำให้หญิงชาวอาข่าเสียหาย เนื่องจากให้ความหมายไปในทำนองว่าเมื่อมีการจัดลานสาวกอดทำให้ผู้ชายทั่วไปสามารถชวนลามผู้หญิงคนใดในลานก็ได้ ซึ่งไม่เป็นความจริง

ปัจจุบัน"ลานสาวกอด" หรือภาษาอาข่าเรียกว่า "แดช่อง" ค่อย ๆ หายสาบสูญไปจากสังคมชาวอาข่าที่เป็นชนเผ่าส่วนใหญ่ของจังหวัดเชียงรายและภาคเหนือ สาเหตุเพราะความเจริญทางด้านวัตถุทำให้แต่ละพื้นที่มีไฟฟ้าเข้าถึงจึงมีสื่อโทรทัศน์และอื่นๆ เข้าไปในหมู่บ้านมากขึ้น วิถีชีวิตของชนเผ่า จึงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยไม่อยากพึ่งพา แดช่อง เป็นสถานที่พบปะสังสรรค์กัน บางชุมชนเปลี่ยนแปลงศาสนา คนหนุ่มสาวเดินทางไปทำงานในตัวเมืองฯลฯ เหตุเหล่านี้ทำให้บรรยากาศของวันเก่า ๆ ค่อยสูญหายไป

ลานสาวกอด หรือ แดช่อง เป็นคำเรียกสถานที่ลานกว้างภายในหมู่บ้านชาวอาข่า จากตำนานพบว่าเกิดขึ้นตามความเชื่อในยุคภายหลังจากมนุษย์และผีแยกกันอยู่ เป็นลานที่ขั้วที่มนุษย์ผู้ชายได้จับผู้หญิงป่าที่เรียกว่า "อื้อน้อยหย่าหมี" ไปไว้ในหมู่บ้านตามคำแนะนำว่าจะเป็นตัวบุญของเทพเจ้า "อาเผ่วหมีแย้" จากนั้นมนุษย์ได้ทำตุ๊กตา เพศชายหญิงในลักษณะการประกอบกิจการเพศ เพื่อแสดงถึงการแพร่พันธุ์มนุษย์ให้เกิดขึ้นบนโลก ต่อมามีการสร้างลานที่ขั้ว "แดช่อง" เพื่อให้ชายหญิงได้พบปะกัน ในลานมีการร้องเพลงเต้นรำ ขับขานบทเพลงที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตทั้งด้านเกษตร ธรรมชาติ บทเพลงความรัก รวมทั้งหนุ่มสาวก็สามารถเกี่ยวพาราสี นำไปสู่การมีคู่ครองของชีวิตตามธรรมชาติ

คนอาข่า เรียกแดช่องอยู่หลายคำ เช่น กาบา หมายถึง เที้ยวเล่น เป็นต้น ส่วนดั้งเดิมคือแดช่องนั้นมีสองพยางค์คำว่า แด หมายถึงเที้ยว ส่วนคำว่า ช่อง หมายถึงโลก พื้นที่ ลานดิน เรียกรวมกันก็คือลานที่ขั้วชุมชน เพราะอยู่ในชุมชน และน่าแปลกใจที่คำว่า "ลานสาวกอด" เป็นความหมายที่คนภายนอกเรียกกันเองโดยไม่ได้มีอยู่ในความเป็นมาที่แท้จริง ปกติแดช่องจะมีการจัดขึ้นในช่วงที่มีการสร้างชุมชนใหม่ภายหลังได้มีพิธีการโยนไข่เสี่ยงทายในการตั้งหมู่บ้าน เรียกได้ว่ากำหนดขึ้นมาเป็นศาสนสถาน แห่งหนึ่งของชุมชน ซึ่งวันดังกล่าวจะมีการฆ่าหมูฉลองแบ่งกินกันทุกหลังคาเรือนชาวอาข่าจะเรียกว่า "พูคะ อาหยะ แสะ" ในช่วงเย็นชาวบ้าน ก็จะไปรวมกันที่ลาน มีการร้องเพลงเต้นรำตลอดคืน นอกจากนี้ ในช่วงโอกาสอื่นๆ ก็จะมีการจัดขึ้นเพื่อเป็นสถานที่ผ่อนคลายจากการทำงานหนักในแต่ละวัน แต่แดช่องก็มีการห้ามสำหรับผู้หญิงท้อง ไม่ให้ใช้แดช่องเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ห้ามทำมันั่งหัก ห้ามเอาเม็ดฟัน ห้ามเอาจอบเสียมขุดดินในลานเวลาคนตายในชุมชนก็ห้ามใช้ลาน หากมีการฝ่าฝืนจะถึงขั้นต้องทำพิธีขอขมาตามพิธีกรรม เชื่อว่าจะส่งผลต่อสุขภาพชีวิต

นายยะพี จูเปาะ นายกอบต. วาวี อ.แม่สรวย จ.เชียงราย และยังเป็นชาวบ้านแสนเจริญใหม่ หมู่ 10 ต. วาวี หมู่บ้านชาวอาข่าที่ยังคงอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมเอาไว้อย่างเหนียวแน่น กล่าวว่า คนทั่วไปพูดกันแต่ลานสาวกอด ทั้ง ๆ ที่ประเพณีนี้ กลายเป็นลานท่องเที่ยวชุมชน หรือ แคมป์ ซึ่งมิกิจกรรมที่ดึงดูด ทั้งยังช่วยให้ชาวบ้านใช้เป็นสถานที่ปรึกษาหารือกัน ในยามว่างจัดตั้งแต่ ๒ ทุ่มจนถึงเที่ยงคืนก็เลิกกันไป ดังนั้น ทางหมู่บ้าน จึงจัดงาน "ย้อนรอยลานสาวกอด" ระหว่างวันที่ ๕-๗ มกราคม ของทุกปี ณ หมู่บ้านแสนเจริญใหม่ เพื่อค่อยๆ เปลี่ยนความเข้าใจของผู้คนให้เรียกขานว่า "แคมป์" โดยในงานมีการเล่าขานตำนานเรื่องนี้กันใหม่ และจัดแคมป์เพื่อเล่าถึงอดีต ปัจจุบันและอนาคต ให้ผู้ไปเยือนได้รับความบันเทิงและความรู้ควบคู่กับการ สัมผัสบรรยากาศที่หนาวเย็นเป็นธรรมชาติของขุนเขาตอยาวี ซึ่งจะทำให้ผู้คนเข้าใจ "ลาน" แห่งตำนานแห่งนี้มากขึ้น

ภาพประกอบ

แหล่งที่มาของข้อมูล www.พลังจิต.com

ผู้จัดทำองค์ความรู้ นางสาวสุชานาฏ วงศ์จันทร์ตะ นักวิชาการวัฒนธรรมประจำอำเภอแม่สรวย